

LangOER

Brīvi pieejamie mācību resursi
(Open Educational Resources (OER)) mazāk
lietotajās valodās: izvērsts ziņojums

Authori

Linda Bradley, Sylvi Vigmo

Recenzenti

Javiera Atenas, Paul Bacsich, Marit Bijlsma, Alastair Creelman, Cor van der Meer, Ebba Ossiannilsson, Giles Pepler, Elena Shulman, Anne-Christine Tannhäuser, Gard Titlestad, Monique Udnaes, Katerina Zourou, Vaiva Zuzeviciute

Sadarbības partneri

Cor van der Meer, Marit Bijlsma, Fryske Akademy, Nīderlande (projekta koordinēšana)

Katerina Zourou, Giulia Torresin, Web2Learn, Grieķija (projekta administrēšana)

Elena Shulman, Valentina Garoia, European Schoolnet, Beļģija

Sylvi Vigmo, Linda Bradley, University of Gothenburg, Zviedrija

Gosia Kurek, Ania Skowron, Jan Dlugosz University, Poland

Vaiva Zuzeviciute, Mykolas Romeris University, Lietuva

Gard Titlestad, Monique Udnaes, Øystein Johannessen, International Council for Open and Distance Education, Norvēģija

Anne-Christin Tannhäuser, European Foundation for Quality in E-learning, Beļģija

Sanita Lazdina, Ilga Suplinska, Solvita Pošeiko, Rezekne Higher Education Institution, Latvija

Grafikas dizains

Stefanos Xenakis www.steartworks.com

Korektore

Susan Pasco

Uzziniet par mums

Twitter [#LangOER](https://twitter.com/LangOER)

Slideshare [LangOER](https://www.slideshare.net/LangOER)

Mendeley [LangOER: OER and languages](https://www.mendeley.com/collections/LangOER-OER-and-languages)

Diigo Group [Best content in OER and languages](https://www.diigo.com/groups?group=Best+content+in+OER+and+languages)

Facebook [LangOER Teachers group](https://www.facebook.com/LangOER-Teachers-group)

langoer@eun.org

Šis darbs ir licencēts saskaņā ar [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Lifelong Learning

Šis projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija [paziņojums] atspoguļo vienīgi autora uzskatus, un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Lūgums citēt kā:

Bradley, L., & Vigmo, S. (2014). *Open Educational Resources (OER) in less used languages: a state of the art report*. LangOER consortium <http://langoer.eun.org/>.

Saturs

Priekšvārds	3
Kopsavilkums	4
1. Ievads.....	4
2. Mazāk lietoto valodu un OER definēšana.....	5
3. Metodoloģija.....	6
4. Rezultāti – kopaina	6
5. Nepilnības un izaicinājumi	8
6. Ierosinājumi turpmākajiem pētījumiem.....	10
7. Bibliogrāfija.....	10

Priekšvārds

LangOER ir trīs gadu sadarbības projekts (2014. gada janvāris – 2016. gada decembris), kurā darbojas deviņi Eiropas partneri un kuru atbalsta Eiropas Komisijas Mūžizglītības mācīšanās programma (*KA2 Languages*). Pētījums ‘Brīvi pieejamie mācību resursi (*Open Educational Resources (OER)*) mazāk lietotajās valodās: izvērsts ziņojums’ ir pirmais publiskais LangOER ziņojums, ambiciozs projekts ar spēcīgi motivētiem partneriem, pievēršot uzmanību OER lomai Eiropas mazāk lietotajās valodās, kuras ir pakļautas riskam tikt lingvistiski un kulturāli atstumtas strauji attīstošajā digitālajā pasaulē.

Šis pētījums ir sācies ar padziļinātu OER izpēti 17 mazāk lietotajās valodās, kā tas jau bija noteikts projekta aprakstā. Mēs pētījumā esam iekļāvuši pat 23 valodas, pateicoties projekta dalībnieku sakariem un mūsu dziļajai cieņai pret kultūru un valodu daudzveidību Eiropā. Ceram, ka šis pētījums Jums šķitīs visaptverošs un noderīgs, turklāt vēlamies veidot ar Jums sadarbību gan mūsu *aci-pret aci* pasākumos, gan arī, izmantojot sociālos tīklus. Esam pārliecināti, ka mums ir daudz ko mācīties vienam no otra.

Katerina Zourou, Ph.D., LangOER projekta menedžere.

Kopsavilkums

Šajā ziņojumā ir atspoguļoti *brīvi pieejamo mācību resursu* (OER) padziļinātas izpētes un analīzes rezultāti LangOER konsorcijs mērķa valodās: holandiešu, frīzu, grieķu, latviešu, lietuviešu, poļu un zviedru. Mērķa valodām klāt nākušas ir arī vairākas citas Eiropas valodas, reģionālās un minoritāšu valodas (RML), piemēram: katalāņu, dāņu, igauņu, somu, flāmu, ungāru, īslandiešu, itāļu, latgaliešu, norvēģu, rumāņu un velsiešu. Pētījumā ir dots arī plašāks pārskats, kā atsauces izmantojot arī tādas valodas kā angļu, franču un vācu. 22 valodu izvēle šim projektam ir orientējoša un nav vispusīga. Šajā pētījumā izmantotā metodika ietver starptautisku ekspertu aptauju, LangOER partnerattiecību konsultāciju un nozares pārstāvju pasākumus, veicinot izpratnes rašanos par OER mazāk lietotajās valodās. Ir ticis izmantots plašs resursu klāsts, kuru liela daļa ir pieejama sociālās koplietošanas vietnēs [Mendeley](#) un [Diigo](#) (visiem brīvi pieejamas). Šis ziņojums tikai iepazīstina ar pašreizējo stāvokli un piedāvā indikatīvu atsauču sarakstu.

Rezultāti liecina par daudzveidīgu ainavu, vienlaikus noskaidrojot vairākus strīdīgus jautājumus, kas līdz šim vēl nav bijuši aplūkoti. It īpaši mēs norādām uz nepieciešamību noteikt kvalitātes indikatorus un ar lingvistiku saistītos jautājumus turpmākai attīstībai. Šī diskusija ietver tādus tematus, kas ir nozīmīgi šīs jomas attīstībai, piemēram, stratēģija, valodas barjeras, multilingvisms, kā arī praktiķu sagatavošana.

Pielikums ir paredzēts, lai ar piemēriem ilustrētu dažādību starp valodām, kas ir izmantotas šajā ziņojumā.

1. Ievads

Ziņojuma pamatideja ir iepazīstināt ar jaunākajiem brīvi pieejamajiem mācību resursiem (OER) mazāk lietotajās valodās un formulēt dažas jau esošās iezīmes, kas ir nozīmīgas turpmākai attīstībai. LangOER projekts pievēršas brīvi pieejamo mācību resursu (OER) lomai mazāk lietotajās Eiropas valodās, kuras ir pakļautas riskam tikt lingvistiski un kulturāli atstumtas. Uz šo brīdi dažas valodas gandrīz nav pārstāvētas OER jomā, jo citas pasaules valodas, no kurām angļu valoda ir tikai viens piemērs, šobrīd dominē šajā sfērā. Tieši tāpēc projekta adresāts ir mazāk lietotās valodas, atklājot, ko reģionālās un minoritāšu valodas var iegūt no OER.

Projekta partneri reprezentē lingvistisko ekspertīzi lielākajā daļā projektā iekļauto valodu: dāņu, holandiešu, flāmu, franču, frīzu, vācu, grieķu, īslandiešu, itāļu, latgaliešu, latviešu, lietuviešu, norvēģu un poļu. Papildus mērķtiecīgi ir iekļautas arī citas Eiropas valodas: katalāņu, angļu, igauņu, somu, flāmu, ungāru, rumāņu un velsiešu, lai veicinātu izpratni par OER ainavu, kā arī būtu par piemēru citām pieejām saistībā ar mazāk lietotajām valodām un OER. Līdz ar to šis pētījums aplūko OER lomu vairākās mazāk lietotajās valodās un arī dažās lielākajās valodās. Valodu izvēle ir orientējoša un nav vispusīga. Kopumā pētījumā ir ietvertas 22 valodas.

Projektā ir iekļauti partneri, kas pārstāv šādas valodas: holandiešu, frīzu, grieķu, latviešu, lietuviešu, poļu un zviedru. Visas šīs valodas, izņemot frīzu valodu, ir Eiropas Komisijas 24 oficiālo valodu sarakstā. Starp papildus valodām, kuras tika izvēlētas padziļinātai pētīšanai, ir dāņu, igauņu, latgaliešu un velsiešu valoda. Pateicoties LangOER projekta partneru valodu prasmēm, norvēģu un īslandiešu valoda tika pievienotas, lai arī tās nav iekļautas Eiropas Komisijas oficiālo valodu sarakstā. Angļu, vācu un franču valoda pārstāv lielākas lingvistiskās kopienas, bet tomēr tās tika iekļautas, lai potenciāli papildinātu OER ar citu dimensiju valodām kopumā un multilingvālas perspektīvas nodrošināšanai.

Attīstīt lingvistisko un kultūru daudzveidību OER, veicināt ilgtspēju, nodrošinot atkārtotu OER izmantošanu, saprast politikas veidotāju un pedagogu vajadzības un, visbeidzot, veicināt izpratni par reāliem riskiem mazāk lietoto valodu *izslēgšanai* no OER ainavas – tas viss ietilpst LangOER projekta uzdevumos. Vēlākā posmā projekts piedāvās kursus (tiešās komunikācijas un virtuālajā vidē) izglītotājiem, kas strādā ar mazāk lietotajām valodām, lai izglītotu interesentus par reģionālajām un minoritāšu valodām un piedāvātu viņiem gūt zināšanas un attīstīt iemaņas. Šis pārskats galvenokārt attiecas uz pašreizējo OER ainavu, un rezultāti tiek apspriesti saistībā ar trūkumiem un problēmām, un dažiem ierosinātajiem jautājumiem turpmākiem pētījumiem, kas īpaši attiecas uz brīvi pieejamo mācību praksi (OEP) un politikas veidošanu.

Šis pētījums atbilst Eiropas Savienības prasībām, lai nodrošinātu labāku izpratni un paplašinātu uz e-prasmēm (ICT) balstītu izglītību. Izglītības kvalitāte ir nepieciešama, lai paaugstinātu Eiropas izcilību un konkurētspēju, paverot izglītības resursus iespējami plašākam interesentu lokam; šobrīd tas jau tiek veicināts, izmantojot [Opening Up Education initiative](#) visas Eiropas mērogā ([Kroes and Vassiliou, 2013](#)). Turklāt liela uzmanība OER attīstībai tiek pievērsta, izmantojot digitālos kanālus Eiropas Komisijas [ET 2020](#) Izglītības un Mācību Stratēģijas, jaunās [Erasmus+](#) un [Horizon 2020](#) programmas ietvaros.

2. Mazāk lietoto valodu un OER definēšana

LangOER projektā tiek lietota šāda mazāk lietoto valodu definīcija: mazāk lietotās valodas ir valodas, kurās runā neliels cilvēku skaits vai arī kuras ir pakļautas biežāk lietotajām valodām. Aptuveni 50 miljoni cilvēku Eiropā runā reģionālajā vai mazākumtautību valodā, kas veido 10% no visiem Eiropas iedzīvotājiem. Lai apzīmētu "mazākās valodas" un valodu daudzveidību Eiropā, tiek lietoti daudzi termini, kas aprūstina uzdevumu piedāvāt vienotu definīciju. Mazāk lietotās valodas ietver gan reģionālās, gan arī mazākumtautību valodas, kā arī mazās (valsts) valodas. Reģionālās un mazākumtautību valodas tradicionāli ir tās, kuras noteiktas valsts teritorijā lieto iedzīvotāju mazākuma daļa un kuras atšķiras no oficiālās vai valsts valodas.

Frīzu valoda, piemēram, pieder reģionālo un mazākumtautību valodu kategorijai, taču tā ir valsts valoda, kurai ir oficiāls juridiskais statuss Nīderlandē. Toties latgaliešu valoda nav valsts valoda, tomēr tā pieder reģionālo un mazākumtautību valodu kategorijai. Tas liecina, ka šo valodu pozīcija (un juridiskais statuss) var ietekmēt OER pozīciju un izmantošanu.

Lai veiktu vispusīgu LangOER projekta izpēti, mēs aizgūvām OER definīciju no Parīzes OER deklarācijas (UNESCO, 2012). OER tiek definēti kā: 'mācīšanas, mācīšanās un pētniecības materiāli jebkuros plašsaziņas līdzekļos, kā digitālos, tā arī citos, kas pieejami publiski vai arī tiek izplatīti saskaņā ar licenci, kas citiem atļauj bezmaksas pieeju, izmantošanu, pielāgošanu un izplatīšanu bez noteiktiem ierobežojumiem. Brīvi pieejamā licencēšana ir izveidota pastāvošā intelektuālā īpašuma tiesību ietvaros, kā tas tiek definēts attiecīgajos starptautiskajos noteikumos, kā arī tiek ievērotas autortiesības' (1.lpp).

Saskaņā ar šo definīciju, OER ir materiāli, kuri ir brīvi pieejami, pielāgojami un licencēti. Runājot par konkrētu rīcību un šī pētījuma pirmajiem soļiem, mēs sākotnēji koncentrējamies uz OER kā mācīšanas un mācīšanās materiāliem, kas pastāv publiskajā sfērā un kas tiek izplatīti saskaņā ar *Creative Commons* vai publiskās sfēras licenci, bez jebkādam izmaksām, pielāgojami, izplatāmi un brīvi pieejami. Lai veidotu izpratni par to, kādi jēdzieni būtu jāaplūko saistībā ar mazāk lietotajām valodām, viens no jautājumiem, ko mēs apskatījām, bija – kā atšķirt OER no citiem brīvi pieejamiem materiāliem. Neskatoties uz viennozīmīgiem brīvas pieejamības jēdzieniem (brīvi pieejami dati, brīvi pieejama zinātne, brīvi pieejama pārvalde utt.), šajā pētījumā mēs pieņemam un izprotam OER kā jēdzienu, kas uzsvēr brīvi pieejamas

licencēšanas komponentu un to, ka tas ir nozīmīgi padarīt šo aspektu nepārprotamu. Citiem vārdiem sakot, ja oficiāls ziņojums par brīvi pieejamu licenci nav iesniegts, priekšmets automātiski kļūst pasargāts ar autortiesībām. Saraksts, kas ir pielikumā, tomēr neizslēdz šos brīvi pieejamos materiālus. Iemesli šai iekļaujošajai pieejai ir balstīti uz izpratni par OER kā daļu no strauji mainīgās sabiedrības, norādot uz pārmaiņām kā daļu no nepārtrauktas attīstības, līdz ar to brīvi pieejamo licencēšanu kā daļu no tās.

3. Metodoloģija

OER situācija mazāk lietotajās valodās tika pētīta trīs posmos: 1) starptautisks pētījums, kurā e-mācību un OER eksperti apsprieda savu izpratni un uzskatus par OER, 2) LangOER partneru sanāksmes, pētot OER iniciatīvas, kas attiecas uz viņu attiecīgajām valodām un 3) ieinteresēto personu pasākumi. Turklāt dati par nozīmīgiem materiāliem un teksti tika savākti, izmantojot divas tiešsaistes vietnes – [Diigo](#) un [Mendeley](#). Pētījumā UNESCO piedāvātā OER definīcija tika izmantota kopā ar Atenas & Havemann (2013) izstrādāto kvalitātes struktūru, nosakot svarīgākos pamatindikatorus, tādus kā autortiesības, sociālo mediju atbalsts un brīvi pieejama licencēšana, kas tiek uzskatīti par būtiskiem faktoriem OEP pieņemšanai, tāpat arī darbības plāna attīstībai.

Izvērstais pētījums ir veikts, pateicoties būtiskam ieguldījumam no visiem partneriem 2014. gada pavasarī. To ir nodrošinājušas pētījuma aktivitātes, kā arī piedalīšanās efektīvās, periodiskās projekta sanāksmēs kopā ar valodu ekspertiem (Adobe Connect vidē), tāpat arī tiekoties ar valodu ekspertiem no Velsas un Igaunijas [OpenEdWeek](#) laikā (2014. gada 14. martā). Turklāt projekts prezentē arī secinājumus, kas radušies [ICDE starptautiskajā seminārā](#) Oslo (2014. gada 28. aprīlī). Vēl viens seminārs notika [EFQUEL Inovāciju forumā un starptautiskajā LINQ konferencē](#) Krētā (9. maijā, [Slideshare](#)), izstrādājot kvalitātes indikatorus multilingvālajiem OER repozitorijiem (kopā ar EFQUEL, lai uzrādītu rezultātus un iegūtās zināšanas).

Lai paaugstinātu kompetenci par OER un OER repozitorijiem (ROER), izmantojot tiešsaistes aptauju, mēs sazinājāmies ar šādiem vietējiem un starptautiskajiem ekspertiem: *Paul Kelly, Jean-Louis Maxim, Robert Schuwer, Tian Belawati, Leo Højsholt-Poulsen, Carina Bossu, Grainne Conole, Jan Pawlowski, Giles Pepler, Tore Hoel, Ronald MacIntyre, Gajaraj Dhanarajan, Aina L. Knudsen*, kā arī trīs anonīmiem ekspertiem. Šie eksperti atklāja globāla mēroga ekspertīzi pedagoģijas jomā universitātēs, konsultēšanā un starptautiskos OER projektos brīvi pieejamā izglītībā un tālmācībā. Bez tādiem vispārīgiem jautājumiem kā ROER, ROER meta-analīze, pētījumi un repozitoriji, tika skatīti arī šādi galvenie jautājumi: ROER pastāvēšana, pieejamība un attīstība, jo īpaši mazāk lietotajās valodās. Pētot ROER, īpaša uzmanība tika veltīta tam, lai atrastu resursus ar lingvistisku perspektīvu, kas vērsta uz mazāk lietotajām valodām un multilingvālajiem resursiem. Starptautisko ekspertu rezultāti, kas ir balstīti uz šo pētījumu, ir iekļauti nākamajā nodaļā.

4. Rezultāti – kopaina

Kopainu, ko veido dažādu valstu pieejas OER, raksturo dažādība; iniciatīvu stimulēšana un nodibinātie sakari ar ministrijām un valstu izglītības aģentūrām tiek aplūkoti noteiktos pasākumos, piemēram, Grieķijā, Velsā un Katalonijā. Nīderlandei, piemēram, ir bijis [Wikiwijs](#), nacionāla mēroga iniciatīva, ar nolūku piedāvāt brīvi pieejamus studiju kursus augstākajā izglītībā (Open Online Courses (MOOCs)). Kopaina arī parādīja, ka valsts mēroga pamudinājumi ministrijas un politikas līmenī bija mazāk redzami. Dažu valstu pieejas ir saistītas ar tiešsaistes vietnēm, kā, piemēram blogiem, kas norāda uz iesaistīšanos

OER izmantošanā mazāk lietotajās valodās. [The country reports of the POERUP project](#) veicina izpratni par dažādību attiecībā uz OER uzsāktajām iniciatīvām valsts līmenī, kuras tiek periodiski atjauninātas.

Mūsu pētījuma rezultāti parāda daudzveidīgu OER ainavu dažādās valodās. OER esamība mazāk lietotajās valodās svārstās no valodām ar ievērojamu OER klātbūtni uz valodām ar nedaudz esošiem vai vispār neesošiem OER. Ir radies iespaids par neregulārām jeb gadījuma rakstura iniciatīvām, proti, bez pamudinājuma attīstīt ilglaicīgas darbības. Tomēr tai pašā laikā ir pietiekami daudz iemeslu, lai turpinātu aktīvi informēt par notiekošajām izmaiņām, piemēram, sekojot [POERUP](#) valstu ziņojumiem, kas pastāvīgi tiek atjaunināti, kā arī tiek paplašināta to darbības joma ar mērķi iekļaut vairāk valodu. Bez iestrādētām ilgtermiņa politikas līmeņa veidošanā pastāv risks, ka dažas daudzsološas iniciatīvas var kļūt par pārtrauktām, īslaicīgām tīmekļa vietnēm, kas nav retums, kā tas ir atklājies pētījuma gaitā. Projekta dalībnieku veiktā resursu izpēte arī parādīja, ka līdz ar OER pastāv liels skaits brīvas piekļuves materiālu un tiešsaistes resursu, kas ir bezmaksas, bet ar ierobežotu piekļuvi.

Izmantojot UNESCO OER definīciju, pētījums atklāja, ka tas, kas tiek dēvēts par OER, lielā mērā ir veidots no valodu apguves resursiem OER sfērā, piemēram, vārdnīcām, tiešsaistes grāmatām digitālajās bibliotēkās, krātuvēm, tiešsaistes kursu materiāliem, audio un video materiāliem, publikācijām par OER un resursiem, kas mērķēti uz konkrētu valodas priekšmetu praksi ar uzdevumu starpniecību. Šie OER veidi ietver lielāko aspektu daļu, ko pieprasa UNESCO definīcija. Tomēr parasti tie ir mazāk pielāgoti vai pieejami izmaiņām, proti, gadījumos, ja kāds cits vēlētos tos papildināt, uzlabot u.tml. OER mazāk lietotajās valodās ir ļoti nepietiekami, trūcīgi. Viens no izskaidrojumiem ir šāds: lai gan pati mācību resursu ieviešanas ideja bauda popularitāti skolotāju vidū, izdevējdarbības nozarē to uztver kā draudu grāmatu lasītāju lokam, jo īpaši grāmatu izdevniecībā (Sliwowski & Grodecka, 2013). Tas ir izteikti pamanāms Īslandē, kur viens izglītības apgāds nosaka visu skolas mācību grāmatu nodrošināšanu. Viens pozitīvs piemērs saistībā ar valsts iesaistīšanos ir īslandiešu [Námsgagnastofnun](#), [The National Centre for Educational Materials](#) (NCEM); tā kā tie ir piesaistīti Kultūras un izglītības ministrijai, materiāli ir bezmaksas un ir cieši saistīti ar valsts izglītības programmu.

Dažās mazāk lietotajās valodās pastāv vairāki lieli OER repozitoriji, kas ir izstrādāti, lai uzņemtu lielu skaitu lietotāju un OER. Šādi ir, piemēram, igauņu un zviedru repozitoriji. Igaunijā [HITSA](#) ir 4500 ierakstu, [Koolielu](#) ir 7500 ierakstu, bet Zviedrijā ROER [Lektion.se](#) ir vairāk nekā 208,000 dalībnieku (2014. gada jūnija dati). Ieraksti un dalībnieki norāda uz to, kā divas dažādas dimensijas tiek izmantotas, lai parādītu iesaistīšanos, kaut gan viņu nozīme ir mazāk informatīva. Dažāda mēroga OER iesaistīšanās norāda uz vēl vienu aspektu, kam būtu nepieciešama turpmāka precizēšana un kas būtu noderīgs OER definēšanā. Ir arī daudzvalodu repozitoriji ar lielu valodu skaitu, piemēram, [LeMill](#) (iespējams, ar 87 valodām). Dažu valodu, piemēram, velsiešu, attīstību ir veicinājušas vairākas iesaistītās puses, viena no tādām iniciatīvām ir bijusi [Open University](#). Savukārt [Gaelic4Parents](#) ilustrē citu pieeju, tieši uzrunājot bērnus un viņu vecākus, lai atbalstītu gēlu valodu.

Pētījums tika veikts, īpašu uzmanību pievēršot šādiem kritērijiem: brīvi pieejama licencēšana, publiskās telpas pieejamība, bezmaksas piekļuve, neierobežota apmaiņa, pielāgošana un resursu pārveidošana, kā arī ekspertu novērtējums/kopīgo iezīmju izskatīšana. Resursi, kuri nav norādīti kā licencēti, šajā ziņojumā nav iekļauti. Tomēr tie ir iekļauti pielikumā, lai parādītu pašreizējo daudzveidīgo OER ainavu, kā arī pierādītu to, ka brīvi pieejamās licencēšanas process turpinās.

5. Nepilnības un izaicinājumi

Aplūkojot resursus tuvāk, var spriest, ka repozitoriji lielā mērā tiek veidoti no saitēm, kas ved uz arhīviem mediju bibliotēkās (audiovizuālie materiāli), muzejiem un krātuvēm ar attēliem, filmām, televīzijas programmām un audio failiem, kā arī tiešsaistes bibliotēkām un e-grāmatām. Citi kopīgie resursu veidi ir OER darbības tēmu informatīvās vietnes, brīva pieeja, paskaidrojumi un brīvi pieejamās izglītības prakses, kā arī tiešsaistes lekciju piemēri (par autortiesībām, papīriem un dokumentiem saistībā ar OER pieejamību lejupielādei).

ER aina mazāk lietotajās valodās parāda, ka vairāki jautājumi, kas attiecas uz attīstību, praktiķu aprindās ir pelnījuši lielāku uzmanību, ja vien OER mazāk lietotajās valodās tiecas sekmēt daudzveidīgāku kultūru un lingvistisko ainavu. Lai attīstītu šo jomu, mums ir nepieciešams attīstīt kopīgu izpratni gan par OER nozīmi, gan arī to nozīmīgumu mazāk lietotajās valodās. Turklāt pedagogiem, izglītotājiem un politikas veidotājiem varētu būt lielāka ietekme, ja uz attīstību virzošie spēki būtu vienotāki. Daži galvenie aspekti īsumā ir izklāstīti tālāk tekstā, jo tie ir jautājumi, kam nepieciešama papildu uzmanība.

Mazāk lietoto valodu grupēšana

Mazāk lietotās valodas atklāj daudzveidīgu priekšstatu, jo tās ir ļoti atšķirīgas tādu rādītāju ziņā, kā, piemēram, demogrāfija, politika, kultūra, ICT izmantošana, izglītības sistēmas. Tas norāda uz nepieciešamību izprast šīs kopīgās ainas atsevišķas daļas kā kontekstuālas robežas. Citiem vārdiem sakot, ir ļoti svarīgi apzināties OER piemērotību un atturēties no virspusējiem salīdzinājumiem. Mazāk lietotās valodas ne vienmēr ir saistītas ar ierobežotu OER apguvi. Pastāv tieši pretēji piemēri, kā katalāņu vai velsiešu valoda, divas Eiropas reģionālās valodas. Tika konstatēts arī tas, ka mazas valsts valodas var tikt plaši pārstāvētas, neskatoties uz ierobežotiem līdzekļiem un iedzīvotāju skaitu, kā, piemēram, igauņu un zviedru valoda.

Politikas loma

OER mēdz tikt iekļauti brīvi pieejamās izglītības programmās (Open Education), netieši pieņemot, ka OER priekš šīm noteiktajām valodām jau eksistē. Ar dažiem izņēmumiem, saikne starp valodas mācīšanos un mācīšanu, jo īpaši attiecībā uz mazāk lietotajām valodām, šķiet mazāka nekā tika gaidīts, kad LangOER projekts tika uzsākts. Kopaina norāda uz OER potenciālu, lai valodas mācītos vai mācītu, kas īpaši vērojams mazāk lietotajās valodās, kuras tiek atbalstītas valsts līmenī. Tomēr kopējā aina liecina arī par skaidra valsts ieguldījuma trūkumu politikas un ministrijas līmenī. Kaut gan jāatzīst, ka pastāv daži mazāk lietoto valodu piemēri, kas izceļas ar politikas veidošanu valsts līmenī. [Wikiwijs](#) Nīderlandē (sk. iepriekš) un [KlasCement](#) kā daļa no flāmu valdības iniciatīvas kalpo, lai uzsvērtu, cik būtiski politikas veidošana ietekmē OER attīstību, kvalitāti un ilgtspēju. Norvēģu digitālā mācību arēna [NDLA](#) var būt par piemēru valsts pašvaldību iniciatīvai, kas piedāvā brīvi pieejamus mācību resursus vidējās izglītības pakāpē.

OER kvalitāte

Pastāv vairākas pamatiezīmes OER pieņemšanai. Ir jārisina transversālās stratēģijas pamatjautājumi kvalitātes nodrošināšanai, kas ir izstrādāti kā teorētiskā bāze (ierosinājuši Atenas un Havemann, 2013) ar mērķi saglabāt desmit kvalitātes nodrošināšanas indikatorus kā priekšnoteikumus OER repozitoriju (ROER) 'dizainam, attīstībai un īstenošanai' (23.lpp.). Pamatojoties uz kvalitātes indikatoru analīzi starp 80 ROER pārstāvošajiem pasaules reģioniem, Atenas un Havemann identificēja galvenās kvalitātes pētīšanas iezīmes. Starp visbiežāk lietotajiem bija atslēgvārdi (93,75%), savukārt tādi rādītāji kā raksturīgie līdzekļi (30%), multilingvālais atbalsts (30%) un pirmvaloda (27,5%) bija mazāk sastopami.

Brīvi pieejamā licencēšana tika konstatēta tikai pusei no aplūkotajiem ROER. Ņemot vērā Eiropas perspektīvu, šie skaitļi ir vēl zemāki. Papildus nepieciešamo kvalitātes nodrošināšanas rādītāju noteikšanai un strīdiem, šo pamatiezīmju trūkums norāda uz attīstības un īstenošanas ierobežojumiem un šķēršļiem. Lai gan LangOER izvērstais pārskats sniedz secinājumus, tie apstiprina nepieciešamību iekļaut labāk izstrādātu un sistemātiskāku pieeju kvalitātes indikatoriem.

Pieejamība un konteksts

Kas attiecas uz OER un mazāk lietoto valodu mācīšanos, ir nepieciešams paplašināt to darbības jomu ārpus organizētās un institucionāli strukturētās valodu izglītības, lai atspoguļotu mācību apstākļus mūsdienu sabiedrībā. Tas nozīmē uztvert valodas mācīšanos kā saistošu aktivitāti dažādiem mērķiem un interesēm. Kā tika izpētīts, lingvistisko barjeru veido ierobežotā piekļuve OER, piemēram, kad šie brīvi pieejamie izglītības resursi tika piesaistīti izglītības sistēmai un tika pieprasīta to pieejamība skolā. Cita barjera svešvalodu apguvējiem ir monolingvālie OER, ja viņi nav pilnībā apguvuši mērķvalodu. Turklāt fragmentāri OER vai arī OER, kam trūkst skaidru pedagoģisku vadlīniju un scenāriju, var negatīvi ietekmēt skolnieka autonomiju. Viens no veidiem, kā šo problēmu risināt, ir veicināt OER pieņemšanu, iekļaujot mācību integrāciju mācīšanās scenārijos. Tas nozīmē, ka konteksts, kurā OER tiek lietoti, kļūst arī par daļu no izaicinājuma (Wiley, et al., 2004).

Multilingvisms

Līdzās monolingvāliem repozitorijiem pētījuma mērķa valodās ir vērts pieminēt arī multilingvālos avotus. Piemēram, [HITSA](#) un [Koolielu](#), divi igauņu multilingvālie repozitoriji; [LORO](#), ko vada Open University; [Language Box](#), ko vada University of Southampton; [Temoa](#), kas ir vairāk kā 10 valodu krātuve, ko uztur Virtual University of Tecnológico de Monterrey System; OER metadatu krātuve, ko vada European Schoonet [Learning Resource Exchange](#) un UNESCO's IITE [Open Education Resources Gateway](#). Amerikas Savienotajās Valstīs *Language Resource Centres* (LRCs) apvieno spēkus vienreizējā portālā, kas ietver OER vairākās valodās, kur Teksasas Universitātes *Center for Open Educational Resources & Language Learning* ([COERLL](#)) spēlē vadošo lomu, atbildot par OER pēdējā desmitgadē. Visi šie piemēri parāda OER vērtību globālā perspektīvā.

Skolotāju loma

Valodu skolotāji, tai skaitā arī mazāk lietoto valodu skolotāji, ir profesionāļi ar pieredzi pedagoģiskajā dizainā, kam ir liela nozīme, lai attīstītu OER kvalitāti valodas apguvei. Uzmanības pievēršana saiknei ar brīvi pieejamās izglītības praksi ir viens spēcīgs solis uz priekšu. Lai risinātu šo jautājumu, kopīga darbošanās, balstoties uz zināšanām un pieredzi, varētu būt kā viens produktīvs solis uz priekšu. Skolotāju iesaistīšanās ir būtiska, lai nodrošinātu ilgtspēju un OER kvalitāti.

Brīvi pieejamās izglītības prakse

No lingvistiskā viedokļa ar šo dokumentu tiek uzsvērtā nepieciešamība atkārtoti skaidrot, ko valodas lietošana un mācīšanās nozīmē mūsdienu cilvēkam. Lielākā daļa izpētīto OER mazāk lietotajās valodās tika raksturoti, ņemot vērā to statisko būtību, nevis spēju pielāgoties un pieņemt inovācijas. Redzesloka paplašināšanai varētu iekļaut atkārtotu *Wiley* diskusiju, kas attiecas uz [Access Compromise and the 5th R](#) (izsakot ar terminiem retain, reuse, revise, remix, redistribute), lai sekmētu sarunas par to, kas īsti definē OER.

OER kopaina atspoguļo tradicionālo priekšstatu par valodas lietošanu pretstatā arvien pieaugošajai digitāli virzītajai, globālajai un mainīgajai pasaulei. Ir nepieciešams ņemt vērā sabiedrības tendences, veicinot valodas un tehnoloģiju lietotāju iesaistīšanos un integrēšanos, kļūstot par partneriem šo procesu veidošanā

6. Ierosinājumi turpmākajiem pētījumiem

Mazāk lietoto valodu turpmākā attīstība šajā pārskatā pamatā tiek aplūkota kā daļa no ikdienas dzīves, nevis kā nošķirta darbība vai process, kas saistīts ar valsts izglītības programmām un valodas lietošanu institucionālos kontekstos. Tieši pretēji, mazāk lietoto valodu mācīšana un mācīšanās, kā tas tiek aplūkots šajā ziņojumā, ietver transversālās darbības, kas savukārt norāda uz atteikšanos no ierastā pedagoģiskā dizaina, lai pārslēgtos uz citiem kvalitātes aspektiem. Piekļuve OER bieži vien ir problemātiska un laikietilpīga. Pastāv daži netieši pieņēmumi attiecībā uz OER un, ietekmējoties no tiem, mēs nereti darbā ar OER izslēdzam tādus būtiskus aspektus kā pedagoģiskie jautājumi saistībā ar valodu mācīšanos un mācīšanas praksi, kā arī nepieciešamību pielāgoties izvirzītā mērķa kontekstuālajiem un mācību programmas jautājumiem.

Ir vairāki temati, kuru aplūkošanai nepieciešama arī tālāka izpēte, tā kā šī pētījuma objekts ir sašaurināts līdz mazāk lietoto valodu novērtējumam. Pagaidām tiek piedāvāti tikai daži jautājumi: izstrādāt OER kvalitātes rādītājus un to integrāciju ar turpmāko darbību jeb politiku un skolotāju apmācību, brīvi pieejamās mācīšanās/mācīšanas praksi un 5R mērķiem (sk. iepriekš *Wiley*); pilnveidot digitālo tehnoloģiju attīstību un ceļus, kā tas attiecas uz OER un mazāk lietotajām valodām, proti, attiecībā uz metadatiem un platformas savienojamību, meklēšanas iespējām un piekļuvi.

7. Bibliogrāfija

Šajā sadaļā ir dotas tikai dažas atsauces, tā kā tas būtu nesamērīgi tik īsā pētījumā uzskaitīt visas. Ja ir nepieciešams saņemt pilnu bibliogrāfijas sarakstu, aicinām Jūs sazināties ar mums, izmantojot sociālās tiešsaistes vietnes [Diigo](#) un [Mendeley](#).

Visām hipersaitēm, kas ir atrodamas tekstā, piekļuve ir bijusi 2014. gada 30. jūnijā.

Atenas, J., & Havemann, L. (2013). [Quality assurance in the open: an evaluation of OER repositories](#). *INNOQUAL*, 2, 22–3.

Falconer, I., McGill, L., Littlejohn, A., & Boursinou, E. (2013). [Overview and Analysis of Practices with Open Educational Resources in Adult Education in Europe](#). Seville: JRC/IPTS, European Commission.

Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada, V., & Freeman, A. (2014). [NMC Horizon Report: 2014 Higher Education Edition](#). Austin, Texas: The New Media Consortium.

POERUP project (2014). [Country reports](#).

Śliwowski, K., & Grodecka, K. (2013). [Open Educational Resources in Poland: Challenges and Opportunities](#). UNESCO: Moscow.

UNESCO (2012). [2012 Paris OER Declaration](#). World OER Congress, Paris, June 2012.

Wiley, D., Waters, S. H., Dawson, D., Lambert, B., Barclay, M., & Wade, D. (2004) "[Overcoming the limitations of learning objects](#)" *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia* 13(4).

Wiley, D. (2014). [Iterating towards openness](#). The Access Compromise and the 5th R.